

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
ítélete**

Az ügy száma: Pfv.III.20.436/2020/4.

A tanács tagjai: Dr. Döme Attila a tanács elnöke

Dr. Kiss Gabriella előadó bíró

Dr. Parlagi Mátyás bíró

A felperes: felperes neve

A felperes képviselője:

ügyintéző: dr. Mátyás Péter ügyvéd

Az alperesek: I. rendű

II. rendű

Az alperesek képviselői:

Dr. Udvaros Nóra jogtanácsos I. rendűért

Dr. Ivanics Zsuzsanna ügyvéd II. rendűért

A per tárgya: kártérítés

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél:

II. rendű alperes

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:

Győri Ítéltábla Pf.II.20.186/2019/14/I.

Az elsőfokú bíróság neve és határozatának száma:

Győri Törvényszék P.20.397/2017/50.

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős ítéletet a felülvizsgálati kérelemmel támadott részében – a II. rendű alperest terhelő másodfokú eljárási költségre is kiterjedően – hatályon kívül helyezi, az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatja és a II. rendű alperes marasztalásának tőkeösszegét – a késedelmi kamatfizetési rendelkezés változatlanul hagyása mellett – 52.055.000 (ötvenkétmillió-ötvenötezer) forintba leszállítja azzal, hogy fizetési kötelezettsége az I. rendű alperes jogerős ítélet szerinti fizetési kötelezettségével egyetemleges.

Megállapítja, hogy a felperes II. rendű alperes elleni kereseti kérelme kapcsán a felperes és a II. rendű alperes a másodfokú eljárási költségeiket maguk viselik.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a II. rendű alperesnek 300.000 (háromszázezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg az államnak felhívásra 4.971.700 (négy millió- kilencszázhetvenegyezer-hétszáz) forint le nem rótt fellebbezési és felülvizsgálati eljárási illetéket.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

[1] Az I. rendű alperes helyszíni ellenőrzés alapján 2012. november 27-én meghozott határozatával a felperes hulladék ártalmatlanítási tevékenységének gyakorlását azonnali hatállyal megtiltotta.

[2] A másodfokú közigazgatási hatóságként eljáró II. rendű alperesi jogelőd 2013. február 18-án kelt határozatával az elsőfokú határozatot akként változtatta meg, hogy a tevékenységet megtiltó rendelkezés helyett annak felfüggesztését írta elő.

[3] A közigazgatási határozat bíróság általi felülvizsgálata iránt indított perben a határozatok fenti rendelkezéseit a bíróság hatályon kívül helyezte.

[4] Az első- és másodfokú közigazgatási határozatok következtében a felperes 2012. november 28. és 2013. március 21. között hulladékégetési tevékenységet nem végzett.

[5] Ebben az időszakban a felperes tényleges árbevétele – amely a hulladék átvételekor keletkezik – 75.409.000 forint volt, a leállás miatti bevétel kiesés 167.667.000 forint. Az átlagos termelési költség a hulladékégető működése esetén a bevétel 86%-a. A leállás következtében – a téli időszakban – a kemence és a berendezések megóvásához égetés hiányában szükséges gázköltség 15.981.808 forint, a hőntartáshoz felhasznált villamosenergia díja és a szerződés szerinti toleranciasávtól való eltérés miatt fizetett büntetés összesen 5.908.457 forint, a leállás időszakában a konkurens hulladékkezelőhöz szállított hulladék kezelési költsége 28.556.119 forint, a szállítási költség pedig 2.188.450 forint volt. A leállás kapcsán megtakarított változó költség 926.000 forint, az elmaradt karbantartási költség pedig 13.496.000 forint.

A jogerős közbenső ítélet, a módosított kereseti kérelem és az alperesek védekezése

[6] A felperes tevékenységének a jogellenes alperesi határozatokkal elrendelt leállítása folytán felmerült kárainak megtérítésére irányuló perben a Győri Ítéltábla Gf.II.20.174/2016/7/I. számú közbenső ítéletével megállapította, hogy az I. és II. rendű alpereseket egyetemleges kártérítési felelősség terheli a felperesi hulladék ártalmatlanítási tevékenység gyakorlásának megtiltásával, illetőleg felfüggesztésével okozati összefüggésben 2012. november 29. és 2013. március 21. között keletkezett felperesi károkért.

[7] A Kúria Pfv.IV.22.188/2017/4. számú közbenső ítéletével a jogerős közbenső ítélet felülvizsgálattal támadott rendelkezéseit hatályában fenntartotta.

[8] A jogerős közbenső ítélet indokolása szerint a felperes a keresetében azt az elmaradt vagyoni előnyt és többletköltséget érvényesítette, amelynek fedezetét megteremtő árbevétel nem képződött nála. Kifejtette, a károkozó magatartással okozati összefüggésben álló elmaradt bruttó árbevétel követelhető a perben, ennek kell fedeznie a termelési költségeket és a nyereséget; nem követelhetők azonban az emiatt kieső termelési költségek, a becsült árbevételt pedig a ténylegesen keletkezett árbevétellel is csökkenteni kell. Csak azok a ténylegesen felmerült és meg nem térült költségek érvényesíthetők, amelyek az alperes jogellenes magatartásával állnak oksági kapcsolatban.

[9] A felperes a folytatódó eljárásban keresetét módosította: 103.713.276 forint és járulékai egyetemleges megfizetésére kérte kötelezni az I. és II. rendű alpereseket.

[10] Követelését kártérítési igényként érvényesítette, összegét a perben kirendelt könyvszakértő 28. számú szakvéleményében rögzített „C” jelű módszer szerinti 10. számú táblázat értékeinek átszámításával határozta meg. Álláspontja az volt, hogy a kárát csökkentő tételként – leállás miatti megtakarításként – csak a változó költségek vehetők figyelembe, a hulladékégetéstől független állandó költségek nem. Kiemelte, hogy a leállással nem érintett gazdasági éveket kell figyelembe venni referencia időszakokként, eltérően a szakvéleménytől. Úgy vélte, a dolgozóknak kifizetett munkabér az ítélet tábla közbenső ítéletében rögzített szempontok alapján költségként érvényesíthető. Ez azért minősül – véleménye szerint – valójában felesleges költségnek, mert a 48-49 fő dolgozói létszámból a leállás idején ténylegesen csupán 11-12 fő dolgozott, amelyhez képest – az alperesekre kedvezőbben – 22 főben határozta meg az ekkor munkát végző személyek létszámát a kirendelt szakértőnek átadott listában.

[11] Az alperesek módosított ellenkérelmeikben 52.045.000 forint erejéig ismerték el a felperesi követelést, ezt meghaladóan a kereset elutasítását kérték. A szakértő „C” jelű módszerével készített 10. számú táblázatot vették alapul számításuk során, azonban a „felesleges” bérköltség tétel mellőzésével.

Az első- és másodfokú ítélet

[12] Az elsőfokú bíróság ítéletével kötelezte az I-II. rendű alpereseket, hogy egyetemlegesen fizessenek meg a felperesnek 70.442.000 forintot és annak törvényes mértékű késedelmi kamatait.

[13] Indokolásában leszögezte, az igényt érvényesítő féltől függ, hogy a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 355. § (4) bekezdésében felsorolt kérelemek közül melyiket érvényesíti. Rámutatott, a felperes választása szerinti elmaradt vagyoni előny az az elmaradt haszon, illetve veszteség volt, amelynek megállapításánál nem a tervezett nyereség, hanem a tényleges haszonkiesés az irányadó, és aminek reális, egyben ellenőrizhető adatokon kell alapulnia. A felperes által felkért adószakértő véleményét a fél szakmai álláspontjának tekintette, amely nem alkalmas az igazságügyi könyvszakértői vélemény helyességének nyomatékos megkérdőjelezésére. Kiemelte, a kirendelt szakértő valamennyi észrevételre választ adott és alkalmazott módszere is helyes volt. Emiatt a felperes más igazságügyi könyvszakértő kirendelésére irányuló bizonyítási indítványát elutasította és az aggálytalannak tekintett szakvélemény alapján számított 70.442.000 forint kártérítés egyetemleges megfizetésére kötelezte az I. és II. rendű alperest, míg ezt meghaladóan a keresetet elutasította.

[14] A másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletének megfellebbezett rendelkezéseit részben megváltoztatta, és az alpereseket terhelő marasztalás tőkeösszegét – a kamatfizetésre vonatkozó rendelkezések érintetlenül hagyásával – 103.713.276 forintra felemelte.

[15] Határozatának indokolásában mindenekelőtt rámutatott, hogy a 28. sorszám alatti szakértői véleménykiegészítés mellékletét képező 10. számú táblázat, az ún. „C” változat képezte az elsőfokú ítélet alapját, amelyet a szakértő is fenntartott. Megállapította, hogy a per tárgyát nem kizárólag az elmaradt haszon, hanem az azt magába integráló teljes kieső árbevétel megtérítése képezte, valamint a felperes károkozással összefüggésben felmerült többletköltségei. Kiemelte, a teljes kártérítés elvének megfelelően olyan helyzetet kell teremteni, mint amilyen a károkozás előtt volt, illetve amilyenben a károsult a károkozás nélkül lenne; ennek során a károkozással előidézett vagyoni helyzetét kell összevetni azzal a hipotetikus állapottal, amely a károkozó magatartás hiányában állna fenn.

[16] Az elmaradt vagyoni előny kapcsán kifejtette, nem állapítható meg pontosan, az milyen összegben realizálódott volna a károsultnál a károkozás hiányában, annak mégis reális, ellenőrizhető adatokon, könyvszakértői véleményen kell alapulnia, ez teremti meg a Ptk. 359. §-a szerinti általános kártérítés alkalmazásának lehetőségét. Véleménye az volt, figyelemmel kell lenni a károsultat terhelő kárenyhítési kötelezettségekre is. Kiemelte azt a szakértői nyilatkozatot, amely szerint a felperesnél árbevételcsökkenést önmagukban a gazdasági-piaci folyamatok nem eredményezhettek, törés csak a kényszerű leállással érintett 2012-2013-as évek vonatkozásában volt kimutatható.

[17] A másodfokú bíróság a felperes kárát a szakértő által kidolgozott tételek alapján, de az átlagos termelési költségek levonásának mellőzésével kalkulálta, figyelembe véve azonban az általa közölt változó termelési költséget. Az átlagos termelési költségek levonása miatt tévesnek ítélte azt az alperesi fellebbezési álláspontot, amely szerint a bérköltség felszámítása kétszeres marasztaláshoz vezet. Ugyanakkor úgy látta, a szakértői vélemény ennek megfelelő korrekciója annak további kiegészítettése, vagy más szakértő bevonása nélkül elvégezhető volt.

[18] Úgy vélte, a „C” jelű szakértői vélemény 10. számú táblázata kizárólag a kieső nyereség, az elmaradt haszon meghatározása esetén irányadó. Hangsúlyozta, a szakértő által a kieső árbevételből levont 79.342.000 forint éppen a felperes üzemszerű működésének fenntartása érdekében szükségképpen felmerülő költségeket hivatott fedezni. Ennek megfelelően – véleménye szerint – a szakértő által meghatározott kieső árbevételt (167.667.000 forint) kizárólag a ténylegesen megtérült árbevétellel, 75.409.900 forinttal és – a káronszerzés elkerülése érdekében – a megtakarított kieső változó költséggel (926.000 forint), valamint az elmaradt karbantartás költségével (13.496.000 forint) indokolt csökkenteni. Meglátása szerint a munkavállalók egy részének 18.396.000 forintban kalkulált bérköltsége – mivel az is az átlagos termelési költség része – felszámítására már nincs lehetőség, mert az a 77.836.000 forint kieső árbevételben megtérül. Ezt a költségelemet nem tartotta a károsultat ért vagyoni hátrány csökkentéséhez, vagy kiküszöböléséhez szükséges költségként értelmezhetőnek, mert az a károkozás hiányában is azonos összegben merült volna fel. Álláspontja az volt, a kieső árbevétel mellett költségként a szakértői vélemény 1. és 2. számú táblázatában kimunkált összegek térítendőek meg 52.635.000 forintban. Elszámolhatónak tartotta a kemence és a berendezések téli időszakban mutatkozó többletgáz és villamosenergia díját. Véleménye szerint a károsult kárenyhítési kötelezettségének teljesítéséhez tartozik, hogy a felperes az ügyfélkör megőrzése és a termelési tevékenység fenntartása érdekében a hulladék egy részét átszállította a konkurens vállalkozásokhoz, ahol azt bér munkában ártalmatlanították. Célszerű intézkedésnek ítélte azt is, hogy a felperes a dolgozói létszámot nem építette le. Mindezek alapján a kárt úgy számította, hogy a 92.258.000 forint kieső árbevételből levonta a 926.000 forintos megspórolt változó költséget és a 13.496.000 forintos karbantartási költséget, majd ehhez hozzáadta a jogellenes magatartással felmerült 52.635.000 forint többletköltséget. Az így kapott eredmény 130.471.000 forint, amelyből azonban a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény

(a továbbiakban: Pp.) 215. §-ának korlátjára tekintettel csak a kereset szerinti összeget ítélte meg.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

[19] A jogerős ítélet ellen a II. rendű alperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, amelyben – tartalmában – annak részbeni hatályon kívül helyezését és az elsőfokú ítélet részbeni megváltoztatásával az I. és II. rendű alperesek egyetemleges marasztalásának összegét 52.055.000 forintra kérte leszállítani.

[20] Indokolása szerint a jogerős ítélet a támadott részében sérti a Ptk. 355. § (4) bekezdését.

[21] Hangsúlyozta, elismeri azon költségek megfizetésének a szükségességét, amelyek a leállás miatt merültek fel. Vitatta azonban a másodfokú bíróságnak azt az álláspontját, hogy a megtérítendő elmaradt vagyoni előnyt lényegében a kiesett árbevétellel azonosította. Véleménye az volt, csak azt a lehetséges gyarapodást kell megtérítenie, amelyre a felperes a káresemény nélkül szert tett volna, ha az érintett időszakban is a rendes gazdálkodás szabályai szerint működik. Kérte figyelembe venni, hogy ez esetben nemcsak bevételhez jutott volna, hanem ahhoz kapcsolódóan költségei is felmerültek volna. Álláspontja szerint e költségeket vette részben helytelenül figyelembe a másodfokú bíróság, így tévesen minősítette a kár összegének meghatározásánál figyelmen kívül hagyott 79.342.000 forint költséget. Hangsúlyozta, a 10. számú szakértői táblázat világosan tartalmazza, hogy ez az elmaradt bevételhez kapcsolódó termelési költség, vagyis arra az elmaradt árbevétel fedezetet nyújt, amit alátámaszt a szakértő 47. sorszámú beadványa is. Levezette, hogy a kár összegét az elsőfokú ítélet ugyancsak helytelenül állapította meg, mivel hozzászámította az elmaradt vagyoni előnyhöz a leállás időszakában kifizetett bérköltséget, holott az rendes működés esetén is felmerült volna, mint az üzemi tevékenységhez kapcsolódó ráfordítás. Felhívta a figyelmet arra, hogy a meg nem térült költségeket a 28. számon benyújtott kiegészítő szakvélemény 2. számú táblázata tartalmazza. Kiemelte, annak az első változata szerinti kárösszegben sem szerepelt a bérköltség, mivel azt a szakértő nem tartotta indokoltnak, a számítást később kizárólag a felperes indítványára végezte el, de álláspontja ezt követően sem változott.

[22] A felperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet felülvizsgálati kérelemmel támadott részének hatályában fenntartására irányult.

[23] Véleménye szerint a II. rendű alperes figyelmen kívül hagyja, hogy az állandó költségek szükségszerűen felmerülnek. Álláspontja az volt, ha azokat a bíróság levonná a kártérítés összegéből, akkor kétszeresen értékelné a terhére. A tényleges költségeket azért tartotta kompenzálандónak, mert azok mellett bevétele nem keletkezett. Kiemelte, fel nem merült költségként csak változó költségekről lehet szó, azokról, amelyekre a leállás hatással volt, mert amiatt csökkenhettek; az állandó költségek ugyanakkor a leállásra tekintet nélkül felmerültek. Így – érvelése szerint – ha csak a profitot térítik meg az alperesek, az nem fedezi a felmerült és valóban kifizetett költségeit, valamint a hasznát. Hivatkozott a Szegedi Ítéltábla Pf.III.20.374/2007/9. számú ítéletére, amelynek értelmében a felperes a piaci viszonyok tükrében számított bruttó árbevételt követelheti, mert az fedezi a termelési költségét, továbbá a nyereségét is. Nem követelheti azonban azokat a termelési költségeket,

amelyek éppen a káresemény miatt már nem merültek fel és levonásba kell helyezni a számított (becsült) árbevételből a ténylegesen egyébként keletkezett árbevételt. Egyetértett a másodfokú bírósággal a „feleslegesen megfizetett” munkabér megítélése kérdésében is, mert – álláspontja szerint – nem volt elvárható, hogy elbocsássa alkalmazottait a leállás időszakára.

[24] Az I. rendű alperes sem felülvizsgálati kérelmet, sem csatlakozó felülvizsgálati kérelmet, sem felülvizsgálati ellenkérelmet nem terjesztett elő.

A Kúria döntése és jogi indokai

[25] A II. rendű alperes felülvizsgálati kérelme alapos.

[26] A Pp. 272. § (2) bekezdése és 275. § (2) bekezdése alapján a Kúria a jogerős határozatot a felülvizsgálati kérelemben megjelölt megsértett jogszabályhelyek, az előadott jogszabálysértés, valamint a kérelem jogi indokai által meghatározott keretek között vizsgálhatja felül. A felülbírálat lehetőségét tehát a megsértettként megjelölt jogszabályhely és az ehhez kapcsolódó szöveges indokolás, a jogszabálysértés körülírása határozza meg. Ennek megfelelően érdemben csak azok a hivatkozások vizsgálhatók, amelyek esetében az ismertetett tartalmi követelmények maradéktalanul teljesülnek, az egyéb hivatkozásokat a Kúria figyelmen kívül hagyja [1/2016. (II. 15.) PK vélemény 3. és 4. pontja].

[27] A II. rendű alperes felülvizsgálati kérelmében anyagi jogi jogszabálysértésre, a Ptk. 355. § (4) bekezdésének jogerős ítélet általi megsértésére hivatkozott, és ezzel szoros logikai kapcsolatban adta elő felülvizsgálati érveit. A Kúria ehhez igazodóan felülvizsgálati hivatkozásait teljes terjedelmükben vizsgálta.

[28] A Kúria a felülvizsgálati kérelem által kijelölt kereteken túl kötve volt az anyagi jogerő [Pp. 229. § (1) bekezdés] folytán a jogerős közbenső ítélethez [Pp. 213. § (3) bekezdés] is, ami a követelés jogalapját, az alperesek helytállási kötelezettségét végérvényesen eldöntötte, és ami csak perújítással támadható (PK 195. számú állásfoglalás).

[29] A Ptk. 355. § (4) bekezdése értelmében kártérítés címén a károkozó körülmény folytán a károsult vagyonában beállott értékcsökkenést és az elmaradt vagyoni előnyt, továbbá azt a kárpótlást vagy költséget kell megtéríteni, amely a károsultat ért vagyoni és nem vagyoni hátrány csökkentéséhez vagy kiküszöböléséhez szükséges.

[30] A Ptk. talaján kialakult joggyakorlat a teljes kártérítés elvét követi, vagyis a károsultat olyan – és nem kedvezőbb – helyzetbe kell hozni, amilyenben a károkozás nélkül

lenne. Ennek érdekében a károkozás folytán előálló vagyongyarapodást – amit akár költségmegtakarítás is előidézhet – a kártérítés összegéből le kell vonni, ezzel érvényesíti a bírói gyakorlat a káronszerzés tilalmát, így kerülhető el a károsult jogalap nélküli gazdagodása. Ahhoz azonban, hogy az előnyök levonásra kerülhessenek, bizonyos feltételek szükségesek, ezért az eset e szempontból releváns körülményeinek vizsgálata indokolt. Szükséges, hogy a károkozás és az előnyök között okozati összefüggés álljon fenn, de még ebben az esetben sem kell levonni az előnyöket, ha az eset körülményeire tekintettel az nem indokolt. Annak eldöntésénél, hogy melyek azok az előnyök, amelyek esetében a káronszerzés tilalma folytán a levonást eszközölni kell, a kiindulási pont az, hogy a káronszerzés tilalmát – többek között – a jogalap nélküli gazdagodás szabályából vezethetjük le. Az egyes esetsoportokat illetően széleskörű bírói gyakorlat alakult ki, a bíróságok több körülmény, szempont értékelése, az egyedi eset sajátosságainak vizsgálata alapján döntenek a főszabály részleges, vagy teljes alkalmazásáról, illetőleg mellőzéséről.

[31] A Ptk. 355. § (4) bekezdése a kár négy elemét különbözteti meg, melyek közül az első három tartozik a vagyoni károk körébe. Az első elem a tényleges kár, a második az elmaradt vagyoni előny, míg a harmadik a vagyoni hátrány csökkentéséhez, illetőleg kiküszöböléséhez szükséges költségek, ide nem értve azokat a költségeket, amelyek a perköltségben megtérülnek.

[32] A felsorolt kárelemek közül az elmaradt vagyoni előny és a hátrány kiküszöböléséhez szükséges költségek kaptak lényegi szerepet a jogvita elbírálása során.

[33] Az elmaradt vagyoni előny, az elmaradt haszon azt jelenti, hogy a károsult vagyonába bizonyos alaposan remélt vagyonelemek nem kerülnek be, valamint a már a vagyonba tartozó vagyonelemek reálisan várható értéknövekedése nem következik be. Ennek megítélésénél a tényleges állapotot minden esetben egy hipotetikus helyzettel kell összevetni. Ebből a bizonytalanságból fakadóan pontosan megállapítani nem lehet, hogy a károkozó magatartás hiányában a haszon hogyan alakult volna, ezért a perben kirendelt szakértő helyesen vizsgálta a káresemény körüli évek termelési, illetőleg haszon adatait, amelyek alapján az elmaradt haszon mértéke kellő megalapozottsággal valószínűsíthető. Ez azért is lényeges volt, mert csak a valóságnak megfelelő, kellő valószínűséggel igazolt, azaz ellenőrizhető adatokon alapuló elmaradt vagyoni előny követelhető (hasonlóan BH1984. 401.). Az elmaradó vagyoni előny esetében a károkozó magatartás abban áll, hogy megszakítja azt az oksági kapcsolatot, amely a károsult vagyonának növekedéséhez vezethetett volna. Olyan kárelemről van tehát szó, amely lényegét tekintve mindig valamiféle bizonytalanságot hordoz, éppen ezért az e kárelem megalapozottságáról való döntés során a károsult kötelezettsége az, hogy a bizonyossággal határos valószínűséggel igazolja várt hasznának elmaradását (hasonlóan: Legfelsőbb Bíróság Gfv.IX.30.201/2008/6.).

[34] Ez a bizonytalanság egyúttal azzal a következménnyel is jár, hogy a bíróság szükségképpen általános kártérítést kell alkalmazzon, hiszen a kár bekövetkezése bizonyos, mértéke azonban bizonytalan, összecszerűségében nem mutatható ki pontosan. Helyesen alkalmazta ezért a jogerős ítélet a Ptk. 359. § (1) bekezdését.

[35] A másik kárelem, amely a döntésnél szerepet kapott, a károsultat ért vagyoni hátrányok kiküszöböléséhez szükséges költségek. Ide tartoznak a hátrányok enyhítéséhez, csökkentéséhez szükséges költségek is, amelyek ugyancsak követelhetők. Csak az olyan költségek vehetők azonban figyelembe, amelyek szükséges, arányos, észszerű, egyben célszerű kiadásoknak tekinthetők. Ezeknek a feltételeknek a megvalósulását alapvetően objektív szempontok alapján, és mindig a károsult arról hozott döntésének időpontjára vetítetten kell vizsgálni, ami többnyire szakértő bevonását teszi indokolttá. Jelen eljárásban a

lényegi szerepet játszó szakkérdésekre a perben kirendelt szakértő kellő mélységű és megalapozottságú válaszokat adott, ezért szakvéleménye e tekintetben is elfogadható volt: egyfelől reális adatokon nyugodott, másfelől a felperes működési köréhez mérten, a költségkihatással járó döntések aktualitását is figyelembevéve számolta el az észszerűnek, célszerűnek minősíthető költségeket.

[36] A felülvizsgálati szakban már nem volt vitatott a jogerős ítélet alapjául szolgáló perbeli könyvszakértői vélemény helyessége, ezért a Kúria is annak megállapításaiból, számításaiból indult ki a felülvizsgálat során. Ennek összesített adatait a 28. számú szakvélemény 10. számú táblázata tartalmazza. Ezek közül az átlagos termelési költség volt az, amelyet az ítéletábra figyelmen kívül hagyott a kártérítési összeg meghatározásakor, helyette a magánszakértő véleménye szerinti változó termelési költséggel kalkulált. Ez az adatsor képezte a felülvizsgálati kérelem lényegét, mivel a II. rendű alperesi álláspont szerint helyesen az átlagos termelési költséget kellett volna a kártérítési összeget csökkentő tényezőként értékelnie a jogerős ítéletnek.

[37] A leállás időszakában – üzemszerű működés esetén – a teljes elérhető árbevétel 167.667.000 forint lehetett volna az előző évek tapasztalatai, kimutatott adatai alapján. Ehelyett a tényleges árbevétel 75.409.000 forint volt. [Itt a 28. számú szakvélemény 10. számú táblázata elírást tartalmaz, mert 75.419.000 forintot rögzít, holott e tétel helyesen – ahogy azt a jogerős ítélet is feltünteti a 7. oldal negyedik bekezdésében – 75.409.000 forint, összeadva a 2012. és 2013. évi megtérült árbevétel összegeket (16.519.000 forint + 58.890.000 forint).] A két összeg különbözete 92.258.000 forint, ami a leállás miatti kiesett, azaz meg nem térült árbevétel.

[38] Ebből a tételből helyesen vonta le a szakértő az átlagos termelési költséget, ez ugyanis mindenképpen felmerül, ha folyik a termelés, így a tényleges, tiszta hasznot csökkenti. Összegét a kirendelt szakértő szakvéleménye meggyőző levezetéssel, szintén több év adatai alapján határozta meg a bevétel arányában (7. számú táblázat).

[39] A magánszakértő szakvéleményében (3. pont) részletezte a termelési költségek szakirodalmi kategóriáit. Itt feltüntette, hogy az állandó költségek azok a költségek, amelyek a tevékenységi volumen jelentős terjedelmében a vizsgált időszakban változatlanok. Változó költségeknek azokat nevezte, amelyek a tevékenység volumenével valamilyen arányban változnak. Ezen kívül egyéb kategóriákat, illetőleg alkategóriákat is nevesített, amelyekkel azonban ő sem kalkulált. Érvelése szerint a perben kirendelt szakértő nem vette figyelembe, hogy egyes állandó költségelemek nem függnak a felperes termelékenységétől, annak volumenétől, azok a leállás időszakában is felmerültek. Megállapította, hogy a kirendelt szakértő 7. számú táblázatában megjelölt költségelemekből (anyagi jellegű ráfordítások, személyi jellegű ráfordítások, értékcsökkenési leírások, egyéb ráfordítások) az értékcsökkenési leírás és a személyi jellegű ráfordítások nem minősülnek változó költségnek, azaz nem függnak a tevékenység volumenétől. Úgy vélte, hogy a feltüntetett tételek közül az anyagi jellegű és az egyéb ráfordítások azok, amelyek a perbeli esetben termelési költségként figyelembe vehetők, ezek is csak azok időarányos, ténylegesen felmerült részével. Véleménye az volt, hogy kizárólag ezzel az összeggel indokolt a kár meghatározása során a számított árbevétel időarányos összegét csökkenteni, az egyéb tételeknek szükségképpen figyelmen

kívül kell maradniuk. Álláspontját azzal is indokolta, hogy a személyi jellegű ráfordítások azért sem vonhatók le, értékelhetők a kárösszeget csökkentő tételként, mert a felperestől nem volt elvárható, hogy dolgozóit elbocsássa a leállás időszakában.

[40] Ezzel szemben a Kúria álláspontja az, hogy a kirendelt szakértő helyesen kalkulált az időarányos állandó termelési költséggel és vonta le annak összegét a bruttó árbevétel számított értékéből, mert az kiadásként üzemszerű működés esetén is felmerült volna, tehát a haszon mértékét csökkentette volna. Éppen ezért a tevékenység volumenének, amely a változó költségek meghatározó eleme, a kalkuláció során nem lehet szerepe, mert az – értelemszerűen – a perbeli időszakban jelentősen lecsökkent a kényszerű leállás miatt. Ahhoz, hogy a nagy valószínűséggel reálisan elérhető elmaradt (tisztá) haszon mértéke kalkulálható legyen, a szokásos kiadásokat is figyelembe kell venni, és azt a teljes bruttó várható árbevételből le kell vonni. Ezek között pedig szerepelnie kell a kirendelt szakértő által az átlagos termelési költségben figyelembe vett minden részelemnek, azaz az anyagi és személyi jellegű, valamint egyéb szokásos ráfordításoknak, és az értékcsökkenési leírásnak is. Az így az árbevétel arányában számított átlagos termelési költség 79.342.000 forintos összegét a kiesett árbevételből levonva 12.916.000 forintos különbözetet kapunk, ami a felperes elmaradt időarányos árbevétele.

[41] Téves tehát a másodfokú bíróság álláspontja abban a kérdésben, hogy a felperes kára nem az elmaradt (tisztá) haszna és a kényszerű leállás miatt felmerült, az üzemszerű működéssel együttjáró kiadásokon túlmutató költségeinek összege lenne. Ha az átlagos üzemelés során rendszerint felmerülő költségeket nem vonjuk le a megtérítendő kár összegéből, ezen felül a felperes megkapja a kifejezetten a jogsértő határozatok miatti termelésleállítás kapcsán felmerült költségeit is, akkor valójában mindkét költséget megtérítik számára az alperesek úgy, hogy az állandó termelési költség felmerülése és a károkozó magatartás között nincs okozati összefüggés, ami viszont a kártérítés alapvető fogalmi eleme [Ptk. 339. § (1) bekezdés). Ezzel végsősoron a felperesnél káronszerzés következne be, hiszen lényegesen nagyobb kártérítési összeghez jutna az üzemszünettel érintett időszakra, mint amekkora haszna lett volna, ha működik. Kára azonban nem lehet több, mint a kieső tisztá haszna és a károkozás miatt felmerült olyan kiadásai, amelyek egyébként – üzemszerű működés esetén – nem merültek volna fel.

[42] Tekintettel arra, hogy a felperesnek voltak kifejezetten a káreseménnyel okozati összefüggésben, annak következtében felmerült plusz kiadásai is, amelyek részösszegeit a szakértő a 28. számú szakvélemény 2. számú táblázatában mutatta ki, azokat a károkozóknak meg kell téríteniük a fentebb már részletezett, Ptk. 355. § (4) bekezdése szempontjából releváns kárelemek miatt. Ezek együttes összege 52.635.000 forint, amit az elmaradt időarányos tisztá árbevételhez hozzáadva az eredmény 65.551.000 forint.

[43] Ebből az összegből azonban le kell vonni a leállás miatt az érintett időszakban elmaradt karbantartás költségét, 13.496.000 forintot. Ezt az összeget a szakértő a 28. számú szakvélemény mellékleteként csatolt, 2018. december 5-i felperesi levél számadatai alapján kalkulálta. Az itt feltüntetett adatokból látható, hogy a tavaszi karbantartások költsége a környező években közel azonos mértékű, 2013 tavaszán viszont ilyen kiadása a felperesnek a leállás miatt nem volt. Az is megállapítható ugyanakkor, hogy a 2013 őszi karbantartás – a tavaszi elmaradásából adódóan – az átlagoshoz képest lényegesen magasabb összegű volt. Helyes logika mentén számította a kettő különbözetében a szakértő az érintett időszakban elmaradt karbantartási költséget 13.496.000 forintban. Mivel ez az összeg a felperesnél normál üzemelés mellett kiadásként, vagyis a hasznát csökkentő tényezőként jelentkezett volna, az a megtérítendő kárt is csökkenti.

[44] Megjegyzi a Kúria, hogy a karbantartási költség nem része a termelési költségnek, abban nem került felszámításra, így ez sem szól a fentiek szerinti figyelembevételére ellen. Ez látható a mérlegadatok "egyéb ráfordítások" soron megjelölt összegéből, ahová ez a költség esetlegesen sorolható lenne, hiszen az jelentősen alacsonyabb, mint a kimutatott karbantartási költség (28. számú szakvélemény 7. számú táblázat).

[45] Mindezek alapján a különbözet 52.055.000 forint.

[46] Ez tehát a kényszerű leállással okozati összefüggésben felmerült kár.

[47] Ehhez az összeghez nem számítható hozzá a leállási időszakban „feleslegesen” kifizetett bérköltség, hiszen az akkor is terhelte volna – vélhetően magasabb összegben – a felperest, ha az üzem az alperesek határozatai alapján nem áll le. Éppen ezért helyes, hogy az átlagos termelési költségben ezek a bérösszegek szerepeltek.

[48] A kifejtettekre tekintettel a Kúria megállapította, hogy a jogerős ítélet sérti a Ptk. 355. § (4) bekezdését, ezért azt a felülvizsgálati kérelemmel támadott részében hatályon kívül helyezte. Miután a jogsértés az elsőfokú ítélet kapcsán is – bár eltérő összegben – megállapítható, a Kúria annak részbeni megváltoztatásával az II. rendű alperes marasztalásának összegét a felülvizsgálati kérelemben írt összegre leszállította.

[49] A II. rendű alperes felülvizsgálati kérelmében az I. rendű alperesre is kiterjedően kérte a jogerős ítélet részbeni hatályon kívül helyezését és az elsőfokú ítélet részbeni megváltoztatását.

[50] A felülvizsgálat – ahogy fentebb már kifejtésre került – a rendes jogorvoslat (fellebbezés) alapján hozott jogerős bírósági határozat anyagi jogi és/vagy eljárásjogi hibájának az orvoslására szolgáló, kérelemhez kötött rendkívüli jogorvoslat. A felülvizsgálati kérelmet előterjesztő fél számára a Pp. 73/A. § a) pontja alapján kötelező a jogi képviselő, a 73/B. § (1) bekezdés első fordulata értelmében pedig a jogi képviselő közreműködése nélkül eljáró fél perbeli nyilatkozata hatálytalan. Ezért a Kúria a jogerős ítéletet a Pp. 275. § (1) bekezdésének megfelelően csak a meghatalmazott jogi képviselő közreműködésével benyújtott felülvizsgálati kérelem tartalmi keretei között vizsgálhatja felül.

[51] A II. rendű alperesi képviselő az I. rendű alperestől a per vitelére, a felülvizsgálati eljárásra meghatalmazással nem rendelkezett (Pp. 69. §), ezért a jogi képviselőjének nem tekinthető. Mivel a felülvizsgálati kérelem ebben a részében hatálytalan, azt a Kúria figyelmen kívül hagyta.

[52] A Kúria ítélete alapján az alperesek kötelezettségének egyetemlegessége [Ptk. 337. § (1) bekezdés] a II. rendű alperest terhelő marasztalási összeg erejéig áll fenn.

Záró rész

[53] Tekintettel arra, hogy a felülvizsgálati eljárásban született ítélet alapján a II. rendű alperessel szembeni kereseti kérelem kapcsán a felperes és a II. rendű alperes a másodfokú eljárásban közel azonos arányban lett pernyertes, a Kúria a Pp. 81. § (1) bekezdésének alkalmazásával úgy rendelkezett, hogy a másodfokú eljárási költségeiket maguk viselik.

[54] A felülvizsgálati szakban ez az arány azonban eltérő, mivel a II. rendű alperes felülvizsgálati kérelme az őt érintő rendelkezések tekintetében teljes egészében eredményre vezetett. Ebből következően a felperes a Pp. 78. § (1) bekezdése szerint köteles megfizetni a II. rendű alperesnek a felülvizsgálati eljárásban a jogi képviselővel összefüggésben felmerült költségeit. Ennek összegét a Kúria mérlegeléssel határozta meg, amelynek során figyelemmel volt a felülvizsgálati értékre, a felülvizsgálati kérelem elkészítéséhez szükséges munkamennyiségre és arra, hogy a felülvizsgálati kérelmet tárgyaláson kívül bírálta el. Így – alkalmazva a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (2), (5) és (6) bekezdéseit – mérlegeléssel 300.000 forint felülvizsgálati eljárási költség megfizetésére kötelezte a felperest.

[55] A II. rendű alperes az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) 5. § (1) bekezdés c) pontja alapján illetékmentes, ezért előzetesen nem róta le a felülvizsgálati eljárási illetéket, ahogy korábban a fellebbezési eljárási illetéket sem. Mindezeket a költségkedvezményben nem részesült felperes köteles megfizetni az államnak felhívásra a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése és 15. § (1) bekezdése alapján. Az összeg tartalmazza az Itv. 50. § (1) bekezdése alapján számított felülvizsgálati eljárási illetéket (3.500.000 forint), amely a felülvizsgálati értékhez igazodik, valamint a másodfokú eljárás módosult pernyertességi arányaira tekintettel a II. rendű alperesi fellebbezési érték alapulvételével meghatározott 1.471.700 forint fellebbezési eljárási illetéket.

[56] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet tárgyaláson kívül bírálta el Pp. 274. §) bekezdése alapján.

[57] Az ítélet ellen a Pp. 271. § (1) bekezdés e) pontja alapján nincs helye felülvizsgálatnak.

Budapest, 2021. április 13.

Dr. Döme Attila s.k. a tanács elnöke Dr. Kiss Gabriella s.k. előadó bíró Dr. Parlagi Mátyás s.k. bíró

A kiadmány hitelül:
tisztviselő